

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Sara Vasiljević

**ANIMIRANI FILM KAO SREDSTVO MOTIVACIJE
U RAZREDNOJ NASTAVI**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2016.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**ANIMIRANI FILM KAO SREDSTVO MOTIVACIJE
U RAZREDNOJ NASTAVI**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika hrvatskoga jezika II
Mentor: Valentina Majdenić, dr. sc., doc.
Student: Sara Vasiljević
Matični broj: 2266
Modul: C

Osijek
Rujan, 2016.

*Teachers who love teaching,
teach children to love learning.
Robert John Meehan*

SAŽETAK

Cilj je ovog istraživanja saznati u kojoj mjeri animirani film utječe na motivaciju učenika u razrednoj nastavi. S obzirom na opremljenost učionica i spremnost učitelja da koriste animirani film u nastavi, jasno je naslutiti da će postojati obje krajnosti – učitelji razredne nastave koji često koriste animirani film i vrlo su dobro upoznati s njim, do onih učitelja koji izbjegavaju prikazivanje animiranih filmova iz osobnih razloga ili za to nemaju mogućnosti, ovisno o opremljenosti škole i učionice. Uz školu od početka vežemo knjige, olovke i bilježnice, no s obzirom na razvoj tehnologije i stoljeće u kojemu se nalazimo, postupno uvođenje tehnologije u razrednu nastavu je neizbježno. Stoga je na učiteljima da iz same tehnologije, i mogućnostima koje ona pruža, izvuku ono najviše kako bi učenicima osigurali suvremenije, svrhovitije i uspješnije obrazovanje u razrednoj nastavi. Već spomenuto istraživanje provedeno je putem anonimne ankete među učiteljima razredne nastave (N= 66). Cilj tog istraživanja bio je saznati koliko često učitelji razredne nastave koriste animirani film u raznim predmetima kako bi motivirali učenike i primjećuju li razlike u učeničkoj motivaciji za rad. Uz to, učitelji su se izjasnili po kojim kriterijima biraju animirane filmove koje prikazuju te u kojim predmetima najčešće prikazuju iste. Rezultati ankete, kako je obrazloženo i u raspravi, ukazuju na to da, ukoliko se animirani film kao motivacija ispravno koristi od strane učitelja koji ima znanje o filmu koje je stekao putem dosadašnjeg obrazovanja ili samostalnim istraživanjem, može dovesti do povećane motivacije učenika za daljnji rad i učenje tijekom tog nastavnog sata.

Ključne riječi: animirani film, motivacija, razredna nastava, učitelj

SUMMARY

The goal of my research is to discover to what extent animated film influences elementary school aged children in a school setting. Considering how well equipped a classroom is and the willingness of a teacher to make use of animated film in the classroom there are two extremes. On one hand there are elementary school teachers who often use animated film and are very familiar with it. On the other hand there are teachers who avoid showing animated films either for personal reasons or they are unable to do so for lack of equipment in their schools or classrooms. We relate school to books, pencils and notebooks, however, with the development of technology and the generation we find ourselves in, integrating technology into the classroom setting is unavoidable. Therefore, it is up to the teachers to make use of what technology offers to ensure their students a modern, purposeful and successful education in the elementary school setting. The aforementioned poll was given to elementary school teachers and was conducted through an anonymous questionnaire (N=66). The goal of this research was to find out how often elementary school teachers use animated film in various subjects to further motivate their students, and to question whether the teachers notice a difference in their students' motivation when animated films are used. Also, teachers explained by what criteria they choose the animated films and in what subjects they most often use them. The results of the poll, as explained in the briefing, show us that if animated film is correctly used as a motivational tool, by a teacher who is knowledgeable about the film due to research and independent research, it can lead to an increase in students motivation for further work and study in that class period.

Key words: animated film, motivation, elementary school, teacher

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Teorija filma.....	2
1.2. Vrste filmova.....	3
1.3. Animirani film.....	3
1.4. Povijest animiranog filma.....	4
1.5. Animiranog film u Hrvatskoj.....	4
1.6. Kako nastaje animirani film.....	6
1.7. Vrste animiranih filmova.....	7
1.8. Animirani film u Nastavnom planu i programu.....	7
1.9. Animirani film kao sredstvo motivacije.....	10
2. CILJ ISTRAŽIVANJA.....	12
3. ISTRAŽIVANJE.....	13
3.1. Metoda.....	13
3.1.1. Sudionici.....	13
3.1.2. Mjerni instrumenti i postupak.....	13
3.2. Rezultati.....	14
4. RASPRAVA.....	21
5. ZAKLJUČAK.....	23
LITERATURA.....	24
PRILOZI.....	25

1. UVOD

Imajući na umu da su televizor, laptop, računalo, projektor i platno tek nekoliko godina prisutni u većini učionica, shvatljivo je da film i njegovo prikazivanje nije postalo dijelom svakodnevnih nastave kao što su to udžbenici, radne bilježnice i nastavni listići. No kako se sve u ovom svijetu mijenja i napreduje, za očekivati je napredak i promjene u obrazovanju – u svakoj učionici.

Svaki dan možemo vidjeti kako se učitelji trude da pred učenike stave zadatke i situacije koje će potaknuti učenika na razmišljanje. Učitelji nastoje da učenici razviju svoje mišljenje koristeći razne metode, no tijekom gledanja filma ili TV-emisije, učenici su na to prisiljeni, a da toga nisu ni svjesni (Micić i sur., 1980.). Također, film i animirani film nije nešto s čime ih morate upoznavati u prvom razredu. Velika većina učenika provodi sate gledajući animirane filmove kod kuće u slobodno vrijeme što dovodi do zaključka da su djeca u toj dobi dobro upoznata s tim što je animirani film. Na učitelju je da po određenim kriterijima izabere film i tu, učenicima poznatu metodu, iskoristi kako bi motivirao učenike na daljnji rad. S toga razlog ove teme istraživanja je taj da se učiteljima ukaže na primjerenost animiranog filma te njegovog korištenja u razrednoj nastavi. Iako je umjetnost ekrana često optužena kako ne traži ništa od gledatelja već da samo pasivno sjedite i gledate, to nije istina. Ta ista umjetnička djela aktiviraju gledateljev duh te ih nesvjesno prisiljavaju da promatraju, pamte i razmišljaju što dovodi do općeg razvoja (Micić i sur. 1980.). Isto to razmišljanje možemo primijeniti i u razrednoj nastavi među učenicima kako bi ih motivirali na njima zanimljiviji način te ih doveli do tog općeg razvoja. I kao što je Majcen (2001:9) izjavio da u povijesti čovječanstva vizualni mediji imaju posebno mjesto kao sredstvo spoznaje, oblik komunikacije i estetskog izražavanja. Osjetilom vida ljudsko biće upija većinu informacija iz okolnog svijeta. Primjerice Diderot u hijerarhiji osjeta vid stavlja na prvo mjesto, a psihologijska ispitivanja to potvrđuju istraživanjima koja pokazuju da oko 90% dojmova što stižu do naše svijesti dopiru do nje preko osjetila vida. Stoga se oblici vizualnog istraživanja odavno koriste i kao sredstvo poučavanja koje je svojom razumljivošću dostupno svima, a neposrednošću djelotvornije od svih drugih sredstava priopćavanja.

1.1. Teorija filma

Prije nego što govorimo o animiranom filmu kao sredstvu motivacije u nastavi, potrebno je otići nekoliko koraka unatrag – na sam početak, a to jest film. Ljudi su skloniji stvarima koje su im vidljive, koje mogu vidjeti i jednostavno shvatiti. S toga je od samih početaka film ljudima bio vrlo spoznajno pristupačan jer se oslanja na životno iskustvo (vizualnu i auditivnu percepciju). Filmove mogu gledati ljudi koji imaju visoko obrazovanje isto kao i oni koji nisu obrazovani za gledanje, jer prizori iz filma pripadaju životnom iskustvu gotovo svakog čovjeka (Mikić, 2001.). Film je sredstvo priopćavanja u najširem rasponu toga pojma. Filmom se prenose obavijesti političke, ekonomske, turističke, športske, kulturne, zdravstvene, prosvjetne, industrijske, vojne, vjerske i druge; obavijesti iz svih područja znanosti i uopće iz svih ljudskih djelatnosti (Težak, 2002:11).

Prema Mikiću (2001:11), osnovno je obilježje filma (i televizije) slika pokreta. Pojedine vrste umjetnosti među sobom se razlikuju prema izražajnim sredstvima i mogućnostima: književnost je umjetnost reči; muzika se stvara tonovima; boja je izražajno sredstvo slikarstva; kamen, drvo i metal služe vajarstvu... A čime se izražava film? Najjednostavnije je definirati film kao oživljenu fotografiju, odnosno fotografiju u pokretu (Mikić i sur., 1980:6). Zbog te posebnosti, film je zauzeo posebno mjesto u umjetnosti. Gledanje filmova služi kao neka vrsta opuštanja i ulazak u neki drugačiji svijet od onog svakodnevnog. Kao i što je film umjetnost tako je i tehnika jer veza umjetnosti i tehnike je najočitija upravo kada je riječ o filmu (Mikić, 2001.). Filmska umjetnost objedinjuje umjetnosti – narativne, vizualne, glazbene i dramske – s mogućnošću da ih mehanički reproducira, odnosno nadograđuje svojim specifičnim izražajnim sredstvima. Film je od kazališta posudio književni predložak (filmski scenarij), fabularnu strukturu, scenografiju i glumu, od opere i baleta preuzeo je pokret i glazbu, od književnosti – tehniku naracije, a iz fotografije i slikarstva izražajnost planova i kompozicije (Mikić, 2001:24).

Stoga nije teško vjerovati da se filmu, kao jednoj složenoj umjetnosti, pripisuje kulturna, estetska i odgojna uloga. No, postavlja se pitanje zašto unatoč tomu on nema odgovarajuće mjesto u obrazovanju mladih. To je nemala šteta za sve učitelje jer je neizrecivo mnogo mogućnosti koje film pruža, ali je na učitelju i cjelokupnom obrazovnom sistemu da te mogućnosti prepozna, a zatim i iskoristi (Mikić, 2001.).

1.2.Vrste filmova

Imajući na umu da je svaki čovjek različit, jer ima različite poglede na svijet, različite želje i ono što ga zabavlja, film se također razvijao u različitim smjerovima jer je sam film namijenjen publici. Kao što su Mikić i suradnici (1980:110) utvrdili, od svih bića maštom se odlikuje samo čovjek. On jedini može da predstavi nešto novo, nešto što još ne postoji. Baš zbog toga, čovjek je iskoristio svoju maštu i u stvaranju filmova te stvorio različite filmove s različitim porukama i snimljenje na drugačiji način. Prema Mikiću (2001:107), kao i u književnosti, tako i kad govorimo o filmu, postoji podjela na rodove, vrste, podvrste... U svakodnevnoj komunikaciji uobičajen je naziv žanr (fr. genre, od latinskog genus= rod, vrsta). U nastavi medijske kulture uobičajeno je govoriti o filmskom rodu, pod čime se podrazumjeva igrani, dokumentarni i animirani film.

Sam filmski rod je nadređeni pojam te on obuhvaća dokumentarni, igrani, animirani, eksperimentalni, obrazovni (znanstveni) i propagandni film (Mikić, 2001). No u ovom radu ćemo više pozornosti posvetiti animiranom filmu.

1.3.Animirani film

Animirani film je zajednički naziv za brojne vrste filmova koji nastaju uzastopnim snimanjem pojedinačnih sličica (tehnika snimanja "sličica po sličicu"), a koje kasnije bivaju oživljene tehnikom filmske projekcije. Tada se stvara iluzija pokreta, nastaje život iz neživoga (Mikić, 2001:111).

Težak (2002) je naveo nekoliko stvari, a koje i mi vjerojatno znamo iz vlastitog iskustva. Jasno je da se animirani filmovi počinju gledati već u najranijoj dobi i to zahvaljujući televiziji koja je danas i više nego dostupna i svuda oko nas. Od malih nogu djeca rado prate i prihvaćaju animirane TV reklame te ih to uvodi u svijet animiranog filma. Stoga ne čudi što se djeca tako brzo „zaljube“ u animirani film. Zbog drugačijeg načina života možemo reći da su animirani filmovi preuzeli uloge bakine i djedove priče, i to vrlo uspješno. Pogrešno je zaključiti da su animirani filmovi samo za djecu te da su ciljana publika samo i isključivo djeca. Animiranom se filmu ne vesele samo najmlađi. Možemo reći da su poklonici animiranog filma svi – oni između prve i sto prve godine. To nije ništa čime trebamo biti iznenađeni jer u posljednje vrijeme animirani filmovi sve više prikazuju svijet odraslih i sve

probleme s kojima se susrećemo, a ne samo dječji svijet, i baš to je razlog zbog kojeg je animirani film svrstan među ozbiljna filmska djela (Micić i sur., 1980).

1.4.Povijest animiranog filma

Prema Miciću i suradnicima (1980), gledajući kroz povijest možemo vidjeti da se animirani film i njegov početak skoro poklapa s rađanjem kinematografije. Prvi crtani film u Sjedinjenim Američkim Državama snimljen je već 1906. godine, i to je bio film *Duhovite promjene smješnih lica* redatelja Jamesa Stuarta Blacktona. Od tada pa do 1919. godine snimljen je velik broj crtanih filmova no sam crtani film nikada nije postao ravnopravan s ostalim vrstama filmova i nikada nije postigao veliku uspješnost. No pojavom Walta Disneya, animirani će film postati ravnopravan s ostalim filmovima. I kao što je Težak (2002:269) napisao, glavna zasluga za toliku popularnost crtanog filma pripada čarobnjaku filmske animacije Waltu Disneyu.

1.5.Animiranog film u Hrvatskoj

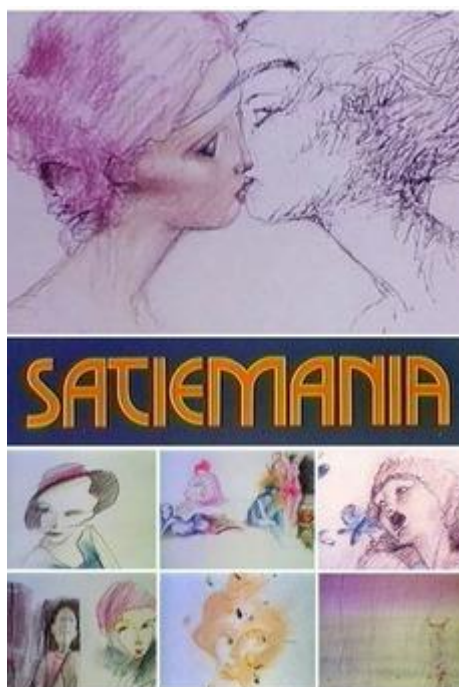
„Groznica“ animiranog filma nije zahvatila samo Zapad. Iako malo kasnije, animirani se film ipak javio i u Hrvatskoj – nakon dokumentarnog i igranog. Prva su dva crtana filma bila reklamni filmovi nastali 1922. godine. Autor tih filmova bio je S. Tagatz, a naslovi reklamnih filmova su Alda-čaj i Pasta za cipele-Admiral (Mikić, 2001.).

1951. godine u Hrvatskoj se osniva *Duga film* koji proizvodi pet crtanih filmova, a čak godinu dana kasnije i *Zora film*. Tu je snimljen prvi crtani film u boji naziva Crvenkapica izdan 1955. godine autora Aleksandra Marksa i Nikole Kostelca. Crtani film Crvenkapica nagrađen je i na svjetskim festivalima. Godinu dana nakon toga, 1956., osniva se Studio za crtani film *Zagreb film*, u kojem zatim nastaje Zagrebačka škola crtanog filma, iz kojeg će proizaći mnogi danas poznati animirani filmovi (Mikić, 2001.).

Slika 1. Logo Studia za crtani film *Zagreb film*

Satiemanija Zdenka Gašparovića iz 1978. godine proglašena je najboljim hrvatskim animiranim filmom svih vremena. Filmski kritičari su odabrali i slijedeće filmove: *Surogat* (Dušan Vukotić, 1961), *Don Kihot* (Vlado Kristl, 1961), seriju filmova o profesoru Baltazaru (1968), *Muha* (Aleksandar Marks, 1966) i druge. (Mikić, 2001:112) Svjetsku slavu postigao je i film o profesoru Baltazaru (autora Grgića, Zaninovića i Kolara) u kojem profesor Baltazar rješava se probleme bez agresije i na kreativan način. Također ne smijemo zaboraviti Blažekoviće cjelovečernje crtiće *Čudesna šuma* (1986), *Čarobnjakov šešir* (1990) i *Čudnovate zgrade šegrta Hlapića* (1996), što nastaju u studijima Croatia filma, i drugi (Mikić, 2001.).

Slika 2. *Satiemanija* Zdenka Gašparovića iz 1978. godine

Slika 3. Profesor Baltazar autora Grgića, Zaninovića i Kolara

1.6. Kako nastaje animirani film

Jedna od osnovnih karakteristika animiranih filmova je u tome što se u njima oživljava nešto što inače u prirodi ne postoji kao živo. Jasno je da se snimanje animiranih filmova potpuno razlikuje od snimanja dokumentarnih, igranih ili bilo kojih drugih filmova jer se u animiranom filmu nešto oživljava što inače nije živo, bili to crteži ili lutke, i baš zbog tog animirani film možemo dijeliti na crtani film i lutkarski film, no postoje tu još neke vrste animiranih filmova (Micić i sur., 1980).

Prema Peterliću (2001:42), crtani film fotografska je reprodukcija crteža kojima je tehnikom animacije dan pokret i kojima je jos pridodan zvuk. Kao što je poznato, crtani se film stvara tako da se pojedinačno snima niz crteža u kojima se prikazuju faze nekog pokreta. Snima se kvadrat po kvadrat, odnosno crtež po crtež, a svaki crtež predstavlja pomno proračunatu fazu budućeg cjelovitog pokreta. I kada ti pojedinačno snimljeni crteži »projure«
kroz projektor brzinom od 24 kvadrata u sekundi, zbog fenomena ustrajnosti viđenja oni će se pokrenuti u našem viđenju, premda je svaki od njih statičan na vrpci. Taj postupak »faziranja«
svakog pokreta u crtežu i pojedinačnog snimanja naziva se animacija. Budući da je za crtani film potrebno i umijeće crtanja, slikanja, crtani se film može smatrati stanovitim prijelaznim, graničnim područjem između slikarstva i filma, upravo kao što je opera prijelazno područje između kazališta i glazbe.

1.7.Vrste animiranih filmova

Postoji nekoliko podjela animiranih filmova. Prema Mikiću (2001:111), animirani film može biti crtežni, kolažni, predmetni i računalni dok prema Miciću i suradnicima (1980), animirani film dijeli se na crtani, lutkarski i kolažni. Bez obzira na podjele jasno je da u animiranom filmu možemo vidjeti mnoge likovne sastavnice poput linija, boja, ploha, a i one filmske sastavnice, kao što su kadar, plan, zvuk i druge, stoga je jasno da sam animirani film ne možemo tako lako definirati i podijeliti no u jedno možemo biti sigurni – animirani je film umjetnost sama za sebe.

1.8.Animirani film u Nastavnom planu i programu

Prema *Nastavnom planu i programu* (2006), hrvatski jezika obuhvaća četiri predmetne sastavnice: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijsku kulturu. Animirani film ulazi u sastavnicu medijske kulture čija je zadaća osposobiti učenike za komunikaciju s medijima, kazalištem, filmom, radijom, tiskom, stripom i računalom, primanje (receptiju) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije te osposobljavanje za vrjednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja. Animirani film se provlači kroz sva četiri razreda u nastavnom području medijske kulture.

U prvom razredu prva tema u medijskoj kulturi je animirani film čiji su ključni pojmovi lutkarski i crtani film, a obrazovna postignuća primanje kratkih lutkarskih i crtanih filmova te razlikovati lutkarski i crtani film. Uvršten je i popis filmova:

Popis filmova:

1. B. Kolar: Vau-vau
2. M. Jović i S. Fabrio: Pale sam na svijetu
3. N. Kostelac: Crvenkapica
4. B. Ranitović: Srce u snijegu
5. N. Park: Krive hlače

6. B. Dovniković i A. Marks: Tvrdo glavo mače ili Bijela priča ili Tko je Videku napravio košuljicu

7. Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, Profesoru Baltazaru i Ch. Chaplinu

U drugom razredu nastavno područje medijske kulture uključuje filmsku priču, kazalište, televiziju i dječje časopise dok se na popisu filmova nalaze:

Popis filmova:

1. Vrbanić: Svi crteži grada

2. D. Vukotić: Kauboj Jimmy

3. Z. Grgić: Posjet iz Svemira

4. A. Marks: Kako je Ana kupila kruh

5. M. Lovrić: Putovanje plavog lonca

6. M. Lovrić: Ružno pače

7. Lj. Jojić: Svinjar

8. Lj. Jojić: Kraljevna na zrnju graška

9. K. Golik: Gliša, Raka i Njaka

10. M. Jović i S. Fabrio: Metla i Metlenko

11. W. Disney: Snjeguljica i sedam patuljaka ili Pinokio

12. Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, profesor Baltazaru, Ch. Chaplinu

13. Televizijske emisije s tematikom doma, škole i zavičaja

U trećem razredu u području medijske kulture nalazimo dječji film, radijsku emisiju i knjižnicu – korištenje enciklopedije. Prijedlog filmova je:

Popis filmova:

1. Z. Grgić, A. Zaninović, B. Kolar: Izbor filmova o profesoru Baltazaru
2. M. Blažeković: Palčić
3. D. Vunak: Mali vlak
4. B. Dovniković, A. Marks: Dva miša
5. Lj. Heidler: Lisica i gavran ili Lisica i roda ili Lav i miš
6. M. Blažeković: Čudnovate zgrade šegrta Hlapića
7. M. Relja: Vlak u snijegu
8. V. Fleming: Čarobnjak iz Oza 9. A. Adamson, V. Jenson: Schrek
10. R. Minkoff: Velika pustolovina Stuarta Maloga

U četvrtom razredu u medijskoj kulturi nalazimo dokumentarni film, usporedbu filma s književnim djelom, računalo te knjižnicu - službenje rječnikom i školskim pravopisom. No na popisu filmove još uvijek možemo pronaći nekoliko animiranih filmova:

Popis filmova:

1. D. Vukotić: Krava na Mjesecu
2. B. Dovniković: Znatijaelja
3. D. Vukotić: Piccolo
4. M. Blažeković: Čudesna šuma
5. V. Tadej: Družba Pere Kvržice
6. O. Gluščević: Vuk

7. B. Marjanović: Mala Čuda velike prirode (izbor)

8. T. Burto: Batman

9. R. Donner: Superman

1.9. Animirani film kao sredstvo motivacije

Trškan (2006) u svom radu *Motivacijske tehnike u nastavi* navodi da je motivacija u nastavi sastavni dio uvođenja, odnosno uvodnoga dijela nastavnog sata. Tako mnoge motivacijske tehnike, uključujući i prikazivanje animiranog filma, mogu biti prisutne u svim stadijima nastavnog sata, bilo na početku sata, kao ponavljanje ili provjeravanje i ocjenjivanje. Neke od motivacijskih tehnika su ispunjaljke, križaljke, mreže, skrivalice, asocijacije, kvizovi i mentalne mape, zagonetke, rebusi, igre vješala, kratki zvučni zapisi, kratki video zapisi, karikature, skice, mimika, pantomima, odjeća, predmeti, modeli, lopte, lutke, kolaž, različite igre, crtanje, kratke smiješne pričice i drugo. Bitno je napomenuti da animirani film kao motivacijsko sredstvo budi interes i pozornost učenika te učitelj uz takvo sredstvo može probuditi interes čak i kod onih učenika koje gradivo ne zanima.

Prema Majcenu (2001), filmovi mogu biti toliko razrađene methodske jedinice da mogu zamijeniti živog predavača te biti gotova predavanja. Međutim, u nastavi se film koristi više kao dopunsko sredstvo kod obrade novog sadržaja, ponavljanja ili utvrđivanja gradiva.

Film u nastavi ne zahtjeva puno te njega u redovnu nastavu ne uvodi poseban učitelj već učitelj razredne nastave kao dio medijske kulture. Težak (2002) navodi da učitelj, kao nastavnik medijske kulture, mora biti znalac, prijatelj učeniku i filmu. Teško je da netko tko ne zna ništa ili vrlo malo o filmu izvodi filmsku nastavu. Potrebno je da učitelj ima nadprosječnu filmsku naobrazbu koja prelazi okvire općeg obrazovanja. Učitelj s filmskom naobrazbom koju je stekao u skladu s potrebama svog zvanja može uspješno realizirati filmski program namijenjen mlađim razredima osnovne škole. Iako treba znati da se svaki učitelj i njegovi učenici nalaze u različitim okolnostima u kojima učitelj približava učeniku film stoga se mogu očekivati i različiti rezultati.

Koristeći animirani film kao motivaciju, novi sadržaj možemo na vrlo zanimljiv i poznat način približiti učenicima. Jer kao što Mikić (2001:208) navodi, djeca vole film. Film,

osim toga, pokazuje i pregršt još novih i neproživljenih situacija. U nekoj od njih dijete zna da bi se moglo zateći pa promatra kako će netko drugi reagirati i riješiti problem. Dijete gleda i uči neke od mogućih ishoda situacije, preispituje se i razmišlja kako bi ono postupilo na mjestu junaka filma. Film tako nudi ogromno životno iskustvo. Ne tvrdimo da je to uvijek i najbolje rješenje jer neke stvari svakako treba proživjeti i osjetiti sam, ali u mladim danima djeca na ovaj način lako zadovolje svoju znatiželju čekajući razdoblje u životu kada će to sve moći i provjeriti. Film nudi obilje avantura i informacija o dalekim i nepoznatim krajevima svijeta. Glede obrazovne strane, dijete može štošta naučiti o nekoj stranoj ili vlastitoj zemlji, ljudima, običajima, upoznati neke teorije, ideje, pokrete, religije, povijesne događaje, legende... Film nudi djetetu i obilje emocija koje su njemu od velike važnosti. Razvija empatiju i bolje razumijevanje postupaka drugih ljudi preko glavnih likova u filmu.

Stoga je jasno da je animirani film kao sredstvo motivacije u razrednoj nastavi i više nego korisno i potrebno. Iako, prema Rosandiću (2005) se ideja o primjeni tehničkih sredstava u odgojno-obrazovnom procesu (nastavi) ostvaruje relativno kasno u usporedbi s nekim drugim područjima ljudskog djelovanja. Relativno se kasno raspravlja o uključivanju filma u nastavu, a tehnički razvijene zemlje, kao što su Sjedinjene Američke Države, počinju primjenjivati tehnička sredstva tek poslije 1950. godine. U nastavni (odgojno-obrazovni) proces uključuju kinoprojektore, magnetofone, radio-aparate i televizore. Iz njihovih primjera možemo vidjeti da su prva pedagoška iskustva pokazala su da tehnika može imati značajnu ulogu u reorganizaciji i unapređivanju odgojno-obrazovne djelatnosti.

Jasno je da se u tradicionalnoj metodici nastave književnosti film se ne pojavljuje kao nastavno sredstvo u sustavu ostalih nastavnih sredstava. Tek noviji metodički priručnici, inspirirani nastavnom praksom, bave se filmom kao nastavnim sredstvom. U svojoj *Metodici nastave književnosti* (1962.) V. V. Golubkov navodi vizualna sredstva u nastavi književnosti među kojima se nalazi i film: slika, dijapozitivi, zidni plakati, epidijaskop, nastavni film (Rosandić, 2005:139).

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovog istraživanja doznati u kolikoj mjeri učitelji razredne nastave koriste animirani film kako bi motivirali učenike, koje filmove biraju i koji su im kriteriji za to, u kojim ih predmetima koriste te uviđaju li promjene, to jest, jesu li učenici motiviraniji za rad.

Cilj će stoga biti prikazati i kategorizirati odgovore učitelja razredne nastave (N=66) prikupljenih anonimnom anketom kako bi se doznalo u kojoj je mjeri animirani film prisutan u razrednoj nastavi.

3. ISTRAŽIVANJE

Cilje je ovog istraživanja istražiti koliko često učitelji razredne nastave koriste animirani film kako bi motivirali učenike te u kojoj ih mjeri on i motivira.

Ovo je istraživanje provedeno pod pretpostavkom da će animirani film pozitivno utjecati na motivaciju učenika te da će učenici radije prihvatiti ovaj način motivacije od tradicionalnih i uobičajenih metoda, te da će to rezultirati većom motivacijom učenika za rad.

3.1. Metoda

3.1.1. Sudionici

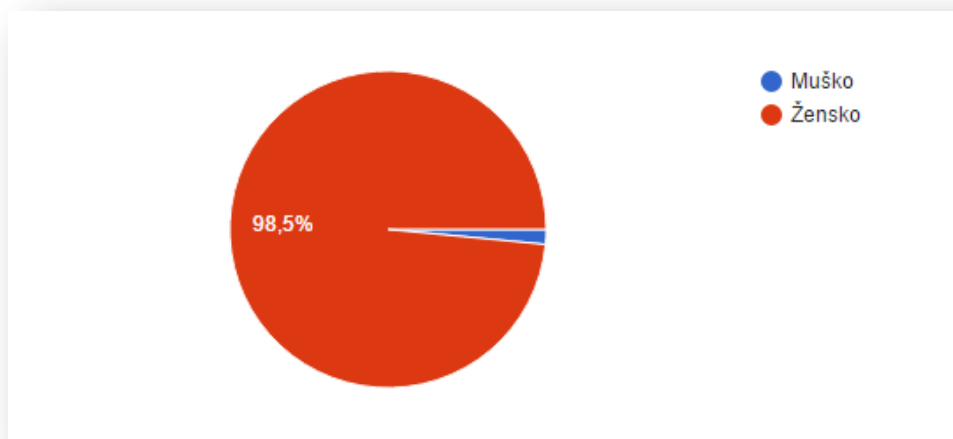
Istraživanje je provedeno elektronički, putem mrežne veze na otvorenu online postavljenu anonimnu anketu na ukupnom uzorku od 66 sudionika, učitelja razredne nastave, koji su odlučili anonimno i dobrovoljno sudjelovati u istraživanju. S obzirom na spol u uzorku najviše je učiteljica (98,5%) dok je jedan učitelj (1,5%).

3.1.2. Mjerni instrumenti i postupak

U istraživanju je upotrijebljena jedna anketa. To je anonimna online anketa u kojoj je učiteljima postavljeno 10 pitanja vezanih za animirani film (vidi prilog 1). U njemu su učitelji razredne nastave trebali također navesti spol i dob, a zatim odgovoriti na pitanja kao što su koliko često koriste animirani film u nastavi, koliko ga često koriste sa svrhom da motiviraju učenike, u kojim predmetima koriste animirani film i koji su kriteriji za njegov odabir, primjećuju li promjene u motivaciji učenika te osigurava li im njihova škola sve potrebno za njihovo prikazivanje. Na taj način je prikupljeno 66 odgovora učitelja razredne nastave o animiranom filmu.

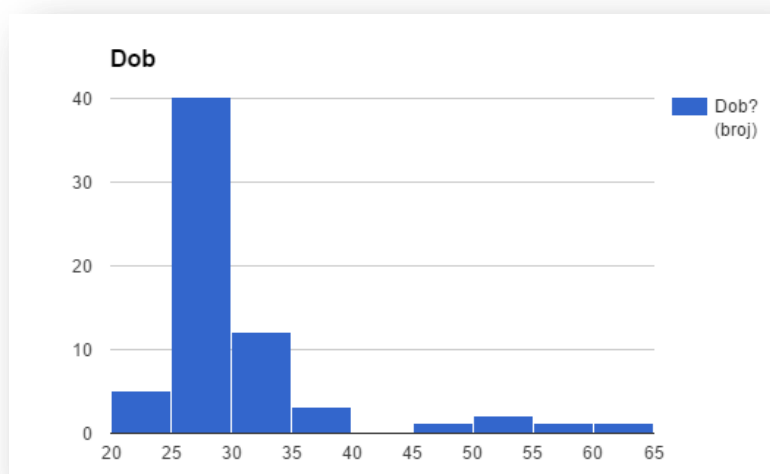
3.2. Rezultati

U istraživanju su sudjelovale 65 učiteljice (98,5%) i 1 učitelj (1,5%).

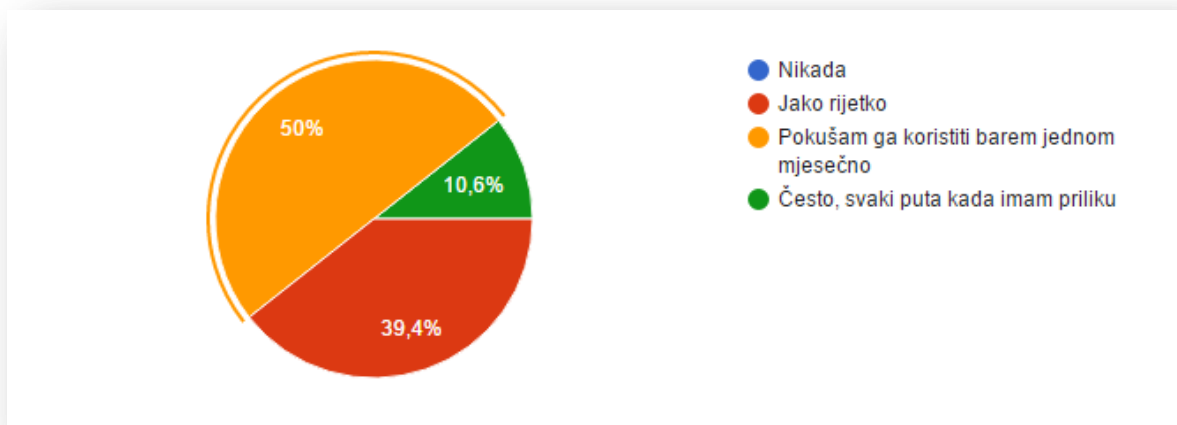
Slika 4. Podjela sudionika s obzirom na spol

Sudionici anonimne ankete (N=66) bili su različite dobi: 24 godine (N=5), 25 godina (N=4), 26 godina (N=13), 27 godina (N=7), 28 godina (N=6), 29 godina (N=10), 30 godina (N=6), 31 godinu (N=3), 33 godine (N=2), 34 godine (N=2), 35 godine (N=1), 39 godina (N=2), 47 godina (N=1), 50 godina (N=2), 55 godina (N=1) i 60 godina (N=1).

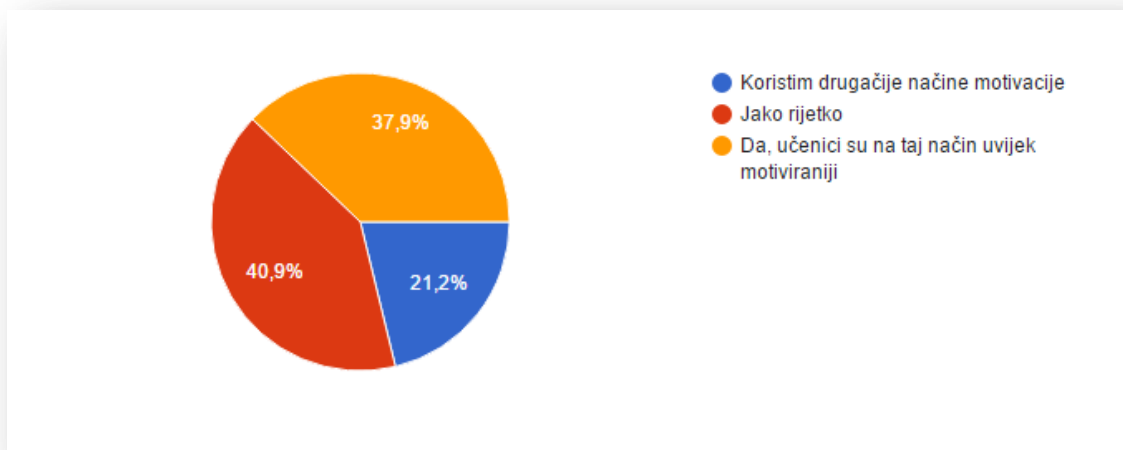
Slika 5. Podjela sudionika s obzirom na dob

Na pitanje koliko često koriste animirani film kao dio nastave, od ukupnog broja sudionika (N=66), 33 sudionika (50%) izjasnilo se kako animirani film pokušava koristiti barem jednom mjesečno. 26 sudionika (39,4%) animirani film kao dio nastave koriste jako rijetko, 7 sudionika (10,6%) koristi ga često ili svaki puta kada ima priliku, dok se nijedan sudionik nije izjasnio kako ga ne koristi nikada.

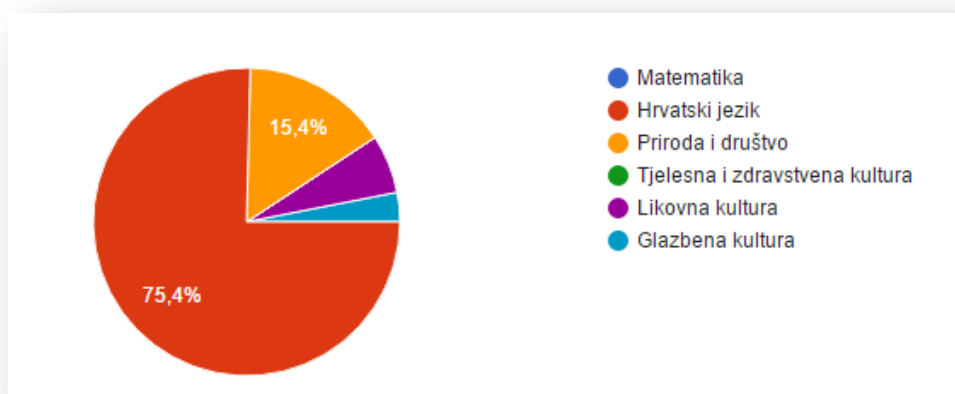
Slika 6. Podjela sudionika na pitanje koliko često koriste animirani film kao dio nastave

Za razliku od prošlog pitanja, koje je ispitalo koliko se animirani film općenito koristi u nastavi, na ovo pitanje sudionici su odgovarali koriste li animirani film kako bi motivirali učenike, to jest, koliko često koriste animirani film baš s namjerom da motiviraju učenike. Od ukupnog broja sudionika (N=66), njih 27 (40,9%) odgovorilo je kako ga s tom namjerom koriste jako rijetko. 25 sudionika (37,9%) izjasnilo se kako često koriste animirani film i kako primjećuju da su učenici na taj način uvijek motiviraniji dok 14 sudionika (21,2%) koristi druge načine motivacije.

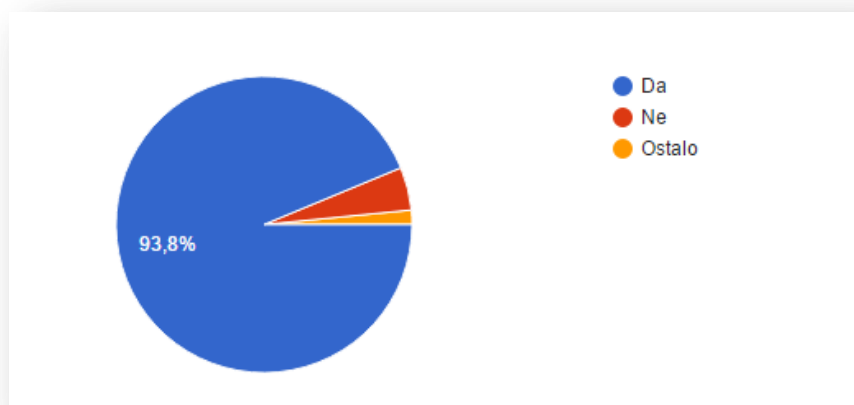
Slika 7. Podjela sudionika na pitanje koriste li animirani film kako bi motivirali učenike

Znajući da je sam animirani film dio medijske kulture iz hrvatskoga jezika, postavilo se pitanje koriste li učitelji animirani film kao motivaciju samo u nastavi hrvatskoga jezika ili i u nekim drugim predmetima. Stoga je postavljeno pitanje bilo u kojim nastavnim predmetima učitelji najčešće koriste animirani film kao motivaciju. Od ukupnog broja (N=65), veliki broj, čak 49 sudionika (75,4%) izjasnilo se da animirani film koristi u nastavi hrvatskoga jezika dok njih 10 (15,4%) u nastavi prirode i društva. 4 učitelja (6,2%) koristi ga u nastavi glazbene kulture, dok u nastavi likovne kulture animirani film kao motivaciju koriste 2 učitelja (3,1%). U nastavi matematike i tjelesne i zdravstvene kulture niti jedan učitelj ne koristi film kao sredstvo motivacije.

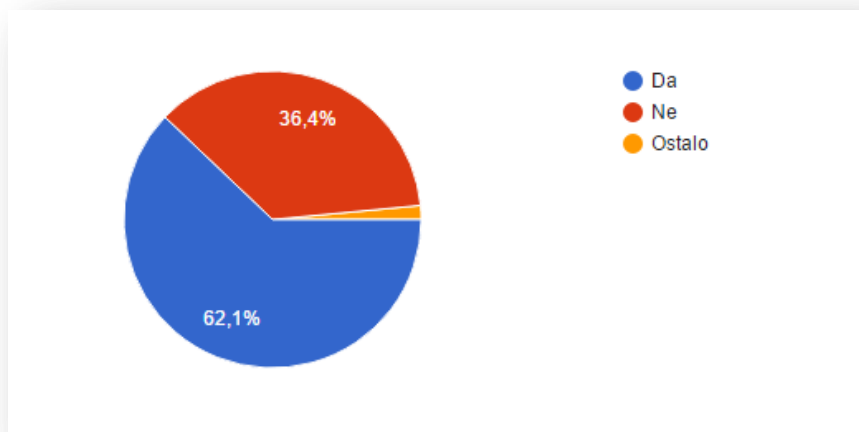
Slika 8. Podjela sudionika na pitanje u kojim nastavnim predmetima najčešće koriste animirani film kao motivaciju

Sljedeće postavljeno pitanje daje nam uvidjeti da animirani film svakako utječe na motivaciju učenika. Od ukupnog broja (N=64), čak njih 60 (93,8%) odgovorilo je pozitivno na pitanje primjećuju li da su učenici motiviraniji nakon gledanja animiranog filma. 3 sudionika (4,7%) izjasnilo se da ne primjećuje razliku dok je 1 sudionik (1,6%) naveo ostalo pod odgovor.

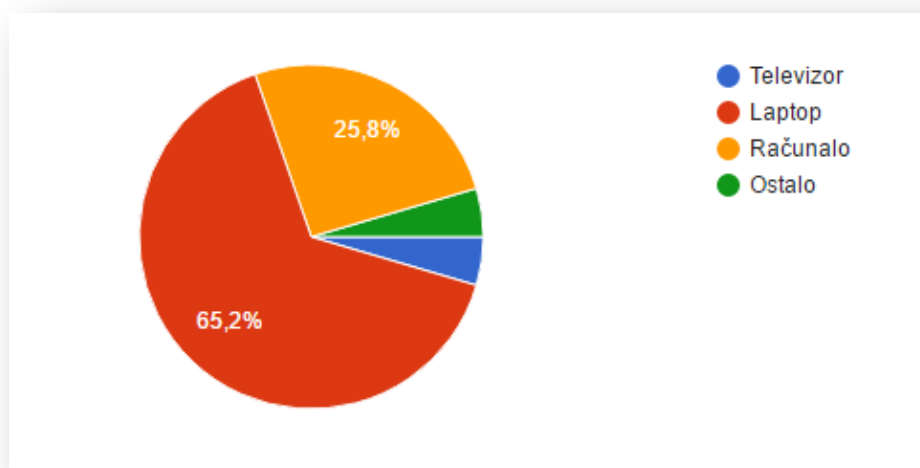
Slika 9. Podjela sudionika na pitanje primjećuju li da su učenici motiviraniji nakon gledanja animiranog filma

Iako je veći broj učitelja čak i spreman da prihvati novi način motivacije koji uključuje animirani film, potrebno je ispitati omogućuju li im uvjeti škole da prikazuju animirani film u svakodnevnoj nastavi. Od ukupnog broja (N=66), 41 sudionik (62,1%) odgovorio je potvrdno, to jest, da im škole omogućuju sve potrebno za prikazivanje animiranog filma. Ipak, 24 sudionika (36,4%) izjasnilo se kako im uvjeti škole ne pružaju sve potrebno za takvu nastavu. 1 sudionik (1,5%) izjasnio se da je odgovor ostalo.

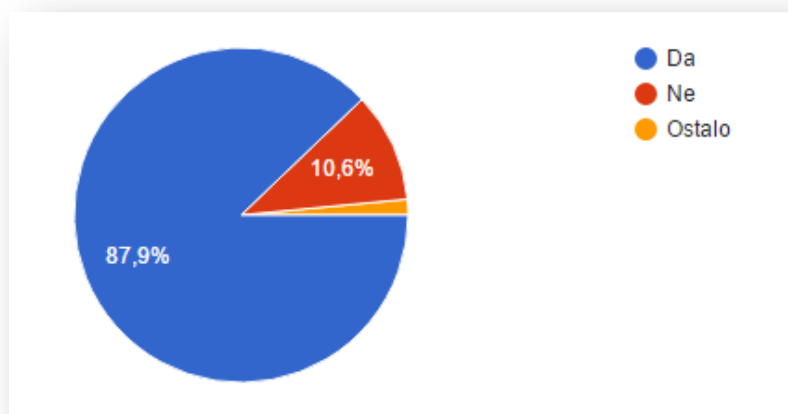
Slika 9. Podjela sudionika na pitanje omogućuju li im uvjeti škole da prikazuju animirani film u svakodnevnoj nastavi

Sljedeće pitanje odnosilo se na način na koji učitelji prikazuju animirani film, to jest, što od tehnologije koriste. Od ukupnog broja (N=66), 43 sudionika (65,2%) koristi laptop, 17 sudionika (25,8%) računalo, 3 sudionika (4,5%) televizor dok još 3 sudionika (4,5%) koriste nešto drugo.

Slika 9. Podjela sudionika na pitanje što koriste za prikazivanje animiranog filma

Kao što je već spomenuto, postoji određeni popis filmova u Nastavnom planu i programu previđen za prikazivanje u nižim razredima osnovne škole. No, svaki učitelj medijske kulture, koji je ujedno i učitelj u razrednoj nastavi, ima dovoljno znanja za odabir prikladnog animiranog filma iz tog popisa ili šire kojim bi mogao motivirati učenike za daljnji rad. Stoga je sljedeći pitanje bilo vezano za to biraju li učitelji sami animirane filmove koje će prikazivati. Od ukupnog broja odgovora (N=66), čak 58 sudionika (87,9%) izjasnilo se kako sami biraju animirane filmove dok njih 7 (10,6%) ne biraju sami. 1 sudionik (1,5%) izjasnio se da je odgovor ostalo.

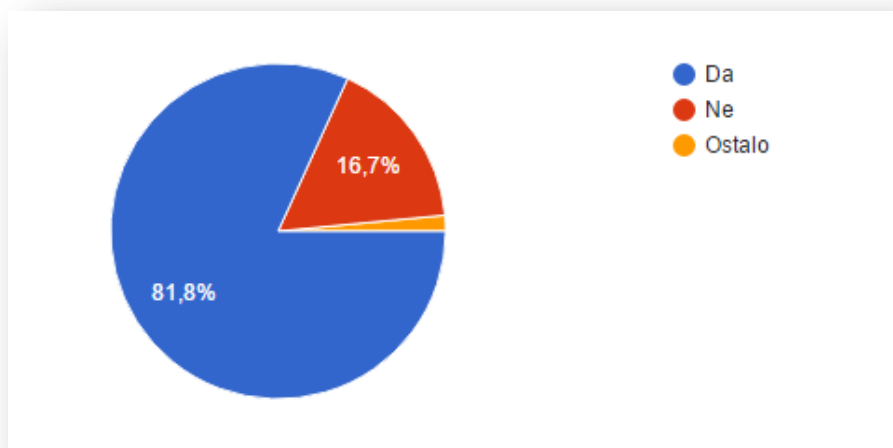
Slika 9. Podjela sudionika na pitanje biraju li sami animirane filmove koje će prikazivati

U sljedećem pitanju ukupan broj sudionika koji su odgovorili na pitanje (N=46) bio je znatno manji nego ukupan broj sudionika koji su ispunjavali anketu (N=66). Pitanje postavljeno sudionicima je koji su najčešći kriteriji po kojima učitelj odabire dobar animirani film kojeg može koristiti kao motivaciju u nastavi. Po rezultatu ankete kriteriji najbitniji za odabir dobrog animiranog filma su:

- Film mora biti dio nastavnog plana i programa
- Sadržaj prikazan u film mora biti prilagođen uzrastu i dobi učenika
- Sadržaj također mora biti poučan i primjeren nastavnoj jedinici, to jest, mora biti u korelaciji sa sadržajem nastavne jedinice
- Animirani film mora biti kratak, jasan, zanimljiv te jezik mora biti prilagođen uzrastu
- Tema filma mora biti zanimljiva učeniku kako bi ga motivirala za daljnji rad

- Sadrži li film neke poučne stvari koje mogu pozitivno utjecati na učenikov karakter
- Film mora biti u skladu s ciljem cijele nastavne jedinice
- Film treba biti kvalitetan i sadržavat dobro poruku

Pitanje koje se postavlja nakon definiranja kakav film treba biti kako bi uspješno motivirao učenike je osjećaju li se učitelji dovoljno kompetentnima za korištenje animiranog filma u svakodnevnoj nastavi s obzirom da se mora paziti na mnogo kriterija prilikom odabira filma, a kasnije i u realizaciji nastave. Od ukupnog broja odgovora (N=66), 54 sudionika (81,8%) odgovorilo je kako se osjeća kompetentno za korištenje animiranog filma u nastavi. Njih 11 (16,7%) ne osjeća se dovoljno kompetentnima za korištenje animiranog filma u svakodnevnoj nastavi dok se 1 sudionik (1,5%) izjasnio da je odgovor ostalo.

Slika 10. Podjela sudionika na pitanje osjećaju li se dovoljno kompetentnima za korištenje animiranog filma u svakodnevnoj nastavi

Zadnje pitanje u anketi odnosi se na daljnje stručno usavršavanje vezanim za korištenje animiranog filma. Konkretno postavljeno pitanje je ukoliko bi bila ponuđena stručna usavršavanja na temu animiranog filma i korištenja animiranog filma u nastavi, bi li bili zainteresirani za sudjelovanje u istom. Od ukupnog broja (N=66), čak 66 sudionika (97%) odgovorilo je potvrdno, dok je 2 sudionika (3%) odgovorilo negativnim odgovorom.

4. RASPRAVA

Ovo istraživanje daje odgovor na pitanje utječe li animirani film na motivaciju učenika. Ne smijemo zaboraviti da se nastava filma odvija unutar programa nastavnog predmeta hrvatskog jezika, područje medijska kultura (Mikić, 2001:213), no također je neiscrpan izvor sadržaja koji možemo iskoristiti za bilo koji nastavni predmet i nastavnu jedinicu, a ne samo u nastavi hrvatskoga jezika.

Animirani film ne koristimo samo kako bi pripremili buduće filme stručnjake već širu filmsku publiku s višim stupnjem filmske naobrazbe koja će prihvatiti i razumjeti dobar animirani film (Težak, 2002) te kako bi koristeći razne kratke animirane filmove ili isječke dužih potaknuli maštu i razmišljanje učenika i tako ih potaknuli na rad. Jer, kao i što su Micić i suradnici (1980) zaključili, gledanje filma nas potiče da pratimo sve od početka do kraja jer inače ne znamo što se događa. To je kao „trening“ bogaćenja i razvijanja pamćenja koje čini dobre usluge sposobnostima učenika.

Također istraživanje nudi odgovore na pitanja jesu li učitelji spremni na prihvaćanje drugačijih metoda motivacije učenika te može li se što poduzeti kako bi se učiteljima osiguralo lakše realiziranje takve nastave. Potrebno je potaknuti učitelje da koriste film u nastavi, a ne samo da se drže sigurnih i tradicionalnih metoda motivacija učenika. Još davne 1898. godine je francuski fotograf i snimatelj Boleslaw Matuszewski zastupao mišljenje da filmska projekcija može postati korisnim oblikom nastave (Majcen, 2001:12), a tek u današnjem vremenu možemo to i potvrditi.

Ovim se istraživanjem i njegovim rezultatima žele potaknuti promjene i shvaćanje motivacije kao obaveznog dijela nastavnog sata koji često ne ostvari taj cilj – ne motivira učenike, jer koristimo iste metode koje učenicima s vremenom postanu dosadne. Uočivši da animirani film potiče motivaciju učenika, pogriješno je ne posvetiti mu više pozornosti i ne uključiti ga u svakodnevnu nastavu.

Micić i suradnici (1980:107-108) navode da su tri izvora čovjekovog upoznavanja svijeta: iskustvo, nauka i umjetnost. Najbolje je ono obrazovanje koje se sastoji od saznanja iz sva tri izvora. Jednostrano je ono obrazovanje koje se stiče samo na jednom izvoru. Umjetnička djela na ekranu obrazuju mlade gledaoce jer su mnogostruko informativnija. Prateći sudbine likova u igranim filmovima i TV- serijama, vi upoznajete daleku prošlost,

drugi svjetski rat, našu oslobodilačku borbu. Upoznajete našu sadašnost i budućnost. Radnja filmova i TV – emisija odvija se na raznim mjestima pa se zato na ekranu susreće s novim predjelima, zemljama, kontinentima i okeanima, nenaseljenim i naseljenim krajevima. Likovi u filmovima i TV – emisijama bave se nekim poslovima, imaju određena zanimanja, i tako stičete uvid u raznovrstan ljudski rad: lov, zemljoradnju, pomorstvo, trgovinu, industriju... Likovi pripadaju nekim društvenim grupama pa vas obavještavaju o raznim narodnostima, klasama, religijama, o životu u plemenskim, planinskim, primorskim, seoskim, gradskim zajednicama... Umjetnost ekrana uči vas historiji, geografiji, tehnici... Ona vas čini neumornim svjetskim putnicima i istraživačima.

- Umjetnička filmska i televizijska djela uče vas o čovjeku i o vama.
- U školi mnogo učite o stavrima, pojavama, događajima, učite zakonitosti, pravila. O čovjeku, njegovoj ličnosti, karakteru, ponašanju učite mnogo manje. O čovjeku učite u književnosti, likovnom vaspitanju, historiji, marksizmu... Tek kasnije neki od vas učiće psihologiju.
- Na ekranu pratite dio života ili cijeli život jednog čovjeka ili grupe. Posmatrate kako mlad čovjek stasa, kako uči i radi, kako se oblači i zabavlja, zaljubljuje i zasniva porodicu, kako se bori, pobjeđuje i umire... Tako upoznajete čovjeka prošlosti, čovjeka savremenosti, djecu i starce, ljude raznih naroda i rasa, zanimanja, siromašne i bogate, razne ljudske tipove...
- Upoznajući druge, procjenjujući postupke drugih i uočavajući razloge tih postupaka, vi upoređujete, shvaćate neke svoje osobine, otkrivete nove strane svoje ličnosti.

Jasno je da se obrazovanje u prošlosti razlikuje od obrazovanja danas, ali film nam može poslužiti kao odskočna daska u kvalitetno i suvremeno poučavanje. Učenici iz filma uče nove stvari, motiviraniji su da nauče još više te tu motivaciju možemo iskoristiti kako bismo učenicima nakon toga pružili potpunu sliku onoga što učimo koristeći još i udžbenike i ostala sredstva. Ono na što se mora paziti je da film svakako bude pomno odabran, kvalitetan i primjeren učenicima, inače se može postići suprotno od očekivanoga (Težak, 2002.).

Kao i što su Micić i suradnici (1980) zaključili, filmovi aktiviraju duh učenika, doprinose razvoju sposobnosti promatranja, pamćenja, mašte i mišljenja uz duboko prožimanje tako da su učenici potpuno uživljeni u sam film što učitelju daje savršenu podlogu za daljnje učenje.

5. ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje i njegovi rezultati pokazuju da

1. prikazivanje animiranih filmova utječe pozitivno na motivaciju učenika i stoga se treba češće koristiti kao dio, ne samo nastave hrvatskoga jezika, već kao i dio drugih predmeta.
2. se većina učitelja osjeća kompetentnima za izvođenje nastave u kojoj koriste animirani film kao motivaciju oslanjajući se na nastavni plan i program i mnoge druge navedene kriterije pri izboru animiranog filma
3. mnoge škole su dovoljno opremljene kako bi se ovakav oblik motivacije koristeći animirani film mogao provoditi kao dio svakodnevne nastave
4. većina učitelja pokazuje interes za animirani film kao sredstvo motivacije te da je ta tema vrlo poželjna na stručnim skupovima za usavršavanje

Učitelji razredne nastave izražavaju razlike u stavovima vezanim za korištenje animiranog filma kao motivacije no većina primjećuje pozitivne promjene na motivaciji učenika te se zbog toga animirani film treba shvatiti kao ozbiljno sredstvo motivacije u razrednoj nastavi. Također, s obzirom na stoljeće u kojem živimo, škole postaju sve opremljenije i sve je više uvjeta za kvalitetno izvođenje ovakve nastave. S obzirom na to, potrebno je više razgovarati o toj temi na mnogim skupovima kako bi učitelji postali sigurni u ono što rade, a učenici postali motiviraniji za rad i tako zavoljeli učenje.

LITERATURA

1. Težak, S. (2002). Metodika nastave filma. Zagreb: Školska knjiga
2. Mikić, K. (2001). Film u nastavi medijske kulture. Zagreb: Educa
3. Majcen V. (2001). Obrazovni film. Zagreb: Hrvatski državni arhiv
4. Micić, S., Babac, M., Težak, S. i Vrabc, M. (1980). Osnovi filmske kulture. Novi Sad: Radnični univerzitet Radivoj Ćirpanov
5. Peterlic, A. (2001). Osnove teorije filma, IV.izdanje. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna Naklada
6. Rosandić, D. (2005). Metodika književnoga odgoja. Zagreb: Školska knjiga
7. Turković, H. (1996). Umijeće filma. Zagreb : Hrvatski filmski savez
8. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006). Nastavni plan i program za osnovnu školu. <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2685>
9. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2010). Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
10. Trškan, D. (2006). Motivacijske tehnike u nastavi. Pribavljeno 14.9.2016. sa http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=39224

PRILOZI

Prilog 1

Anketni upitnik

Poštovani,

najljepše Vas molim za odvajanje malo vremena i popunjavanje ovog anonimnog upitnika. Svrha i cilj upitnika jest upotpuniti spoznaje o korištenju animiranog filma u razrednoj nastavi među učiteljima.

Podaci dobiveni ovim upitnikom koristit će se za potrebe izrade diplomskog rada te će se rezultati objaviti u istom.

Zahvaljujem na ispunjavanju upitnika, uz srdačan pozdrav.

Sara Vasiljević, 5. godina Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

Spol?

Dob?

Koliko često koristite animirani film kao dio nastave?

- a) Nikada
- b) Jako rijetko
- c) Pokušam ga koristiti barem jednom mjesečno
- d) Često, svaki puta kada imam priliku

Koristite li animirani film kako biste motivirali učenike?

- a) Koristim drugačije načine motivacije
- b) Jako rijetko
- c) Da, učenici su na taj način uvijek motiviraniji

U kojim nastavnim predmetima najčešće koristite animirani film kao motivaciju?

- a) Matematika
- b) Hrvatski jezik
- c) Priroda i društvo
- d) Tjeslesna i zdravstvena kultura
- e) Likovna kultura
- f) Glazbena kultura

Primjećujete li da su učenici motiviraniji nakon gledanja animiranog filma?

- a) Ne
- b) Da
- c) Ostalo:

Omogućuju li Vam uvjeti škole da prikazujete animirani film u svakodnevnoj nastavi?

- a) Ne
- b) Da
- c) Ostalo:

Što koristite za prikazivanje animiranog filma?

- a) Televizor
- b) Laptop
- c) Računalo
- d) Ostalo:

Birate li sami animirane filmove koje ćete prikazivati?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ostalo:

Koji su Vam kriteriji za odabir dobrog animiranog filma kojeg možete koristiti kao motivaciju u nastavi?

Osjećate li se dovoljno kompetentnima za korištenje animiranog filma u svakodnevnoj nastavi?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ostalo:

Ukoliko bi bila ponuđena stručna usavršavanja na temu animiranog filma i korištenja animiranog filma u nastavi, biste li bili zainteresirani za sudjelovanje u istom?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ostalo: